

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Jotakin muuta

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan ja/tai lisäksi seuraavia toimia [Esitys on sinällään kannatettava, mutta Diakonissalaitos haluaa muistuttaa, että lasten ja nuorten aikuisten mielenterveyskriisiä ei ratkaista ainoastaan palveluiden ja hoidon lisäämisellä, vaan rinnalle tulee tuoda vaikuttavia arjen tuen muotoja. Lisäksi mielestämme terapiatakuun yläikärajaa tulisi nuorisolain mukaisesti 29-vuotiaisiin, sillä tuen tarve jatkuu yli 23 ikävuoden.]

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielenterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihuoltolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielenterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihuoltolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämisehdotukset

-

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämisehdotukset

-

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

Diakonissalaitoksen näkemyksen mukaan on tärkeää, että tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia seurataan johdonmukaisesti ja säännöllisesti. Seurannasta tulee raportoida saavutettavasti ja monikanavaisesti niin, että kaikilla on mahdollisuus saada tietoa tavoitteiden toteutumisesta. Kuten esityksessäkin linjataan, seurannassa tulee kerätä ja analysoida kohderyhmän kokemustietoa. Kannatettavaa on, että seurannassa arvioidaan psykososiaalisten interventioiden alueellista yhdenvertaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Terapiatakuun ja esitetyn lainsäädännön toimeenpanossa tulee varmistaa alueellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen. Tämä edellyttää vahvaa valtakunnallista koordinaatiota sekä johdonmukaista seuranta muun muassa vaikuttavuuden osalta. Diakonissalaitos haluaa korostaa saumattoman yhteistyön tärkeyttä eri tahojen ja nuorten välillä. Nuorelle pitää turvata rinnalla kulkeva tuki, joka auttaa nuorta jokapäiväisessä elämässä ja tukee nuoren osallistumista terapiaan. Palvelupolkua tulee myös selkeyttää ja terapiapalveluihin hakeutumisen prosessi tehdä nuorelle helposti ymmärrettäväksi ja selkokieliseksi. Tämä parantaa palveluihin kiinnittymistä ja lisää palveluiden vaikuttavuutta. Lisäksi henkilöstölle on tarjottava tarpeeksi koulutusmahdollisuuksia, jotta heillä on valmiudet kohdata nuori kokonaisvaltaisesti.

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiireettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusääntelyyn?

Ei kantaa

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

-

12. Muu palaute liittyen hallituksen esitysluonnokseen

Esitys on sinällään kannatettava, mutta Diakonissalaitos haluaa muistuttaa, että lasten ja nuorten aikuisten mielenterveyskriisiä ei ratkaista ainoastaan palveluiden ja hoidon lisäämisellä, vaan rinnalle tulee tuoda vaikuttavia matalan kynnyksen ja psykososiaalisen arjen tuen muotoja. Myös esimerkiksi Walk in –lyhytterapiamalli tulisi integroida matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluihin. On myös huomioitava, että lyhytmuotoinen interventio ei sovellu kaikkien mielenterveyden häiriöiden hoitoon ja tarvitaan rinnalle muita hoitomuotoja, jotka tukevat haastavimpien mielenterveysongelmien hoidossa.

Olemme tyytyväisiä, että esitykseen on sisällytetty alaikäisten lisäksi myös nuoret aikuiset. Olisi kuitenkin toivottavaa, että ikäraja nostettaisiin nojaten nuorisolain (1285/2016) nuoren määritelmään, jossa nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Diakonissalaitoksen Vamos on auttanut työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia 16-29-vuotiaita nuoria yli 15 vuoden ajan, ja toimintaamme osallistuu vuosittain noin 2000 nuorta noin 11 paikkakunnalla. Perustusvaliokunnan (PeVL 41/2010) perustelee säädettyä ikärajaa sillä, että lapsuuden kodista irrottautuminen, opiskelu, työnhaku tai muut muutokset voivat vaikeuttaa elämän hallintaa ja aiheuttaa nuoren elämässä psyykkisiä ongelmia. Tiedämme toiminnassa kohtaamiemme nuorten elämäntilanteiden pohjalta, että samat itsenäistymiseen ja arjen hallintaan liittyvät haasteet ulottuvat yli 23 ikävuoden.

Esityksessä tunnistetaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden haasteina ja kehittämistarpeina palveluiden kokonaisvaltaisuuden puute niiden lasten ja nuorten kohdalla, jotka tarvitsevat monialaista tukea. Diakonissalaitos kohtaa toiminnassaan kaikista haavoittuvaisimmassa asemassa olevia henkilöitä. Yhteiskunnassamme monen kohdalla ongelmat kasautuvat, mikä asettaa ihmisryhmiä sekä yksilöitä eriarvoiseen asemaan. Esityksessäkin todetaan, että mm. mielenterveys- ja päihdepalveluja on kehitetty pitkälti erillisinä palveluina. Myös muiden haavoittuvaisessa asemassa olevien ihmisryhmien, kuten vammaisten, työn tai koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tai maahanmuuttajaperheiden lasten tarpeita ei pystytä huomioimaan riittävän hyvin palveluiden sisällöissä. Tämä moniperusteisen tuen tarve tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Esimerkiksi mielenterveyden haasteiden sekä päihdeongelmien yhtäaikaisuus ei saa vaikeuttaa tuen ja hoidon saamista molempiin ongelmiin.

Tuominen-Hakoila Miinukka
Diakonissalaitos